

Sivistysvaliokunnan epävirallinen kuulemistilaisuus 11.3.2021

Marja-Sisko Paloneva, Datero

Sarianna Reinikainen, Erilaisten oppijoiden liitto

Osaan kysymyksistä emme ehtineet vastata tilaisuudessa, tässä kirjalliset vastaukset:

Teema 1: Varhainen tunnistaminen ja tuki sekä tuki perheelle (edustajat Kivisaari, Vikman, Multala)

Monessa perheessä tehdään valtavasti työtä lapsen oppimisen ja koulunkäynnin tueksi. Tämä vie kotona paljon aikaa ja on usein paitsi lapselle myös vanhemmille uuvuttavaa. Koulussa, koska he selviytyvät hyvin, heidän oppimisvaikeutensa saattaa jäädä kokonaan tunnistamatta.

Usein kuitenkin lasten kohdalla tunnistetaan, että jotain ongelmaa oppimisessa on, mutta sen tarkempaa syytä ei selvitetä. Tällöin tukea ei osata kohdentaa oikein. Kun lapsella on oppimisvaikeus, häntä on tärkeää auttaa löytämään omat oppimisen tavat ja strategiat, ns. oppimisvaikeuden kompensointikeinot. Lisäksi on tärkeää varmistaa, ettei hänen itsetuntonsa saa kolhuja vertailussa muihin ja että hänellä säilyy hyvä luottamus omaan oppimiskykyyn.

Yleinen ongelma on, että vaikka lapsen oppimisvaikeus on tunnistettu, koulun resurssit eivät riitä juuri hänelle, koska ne käytetään vielä enemmän tukea tarvitsevien lasten tukemiseen.

Tarvitaan:

- tiukempi valtakunnallinen ohjaus oppimisvaikeuden selvittämisessä ja tuen keinoissa
- kaikkiin kouluihin riittävät resurssit
- oppimisvaikeuksien systemaattinen kartoittaminen ja tarvittavat testit heti, kun epäily oppimisvaikeudesta herää, jotta tukea voidaan antaa etupainotteisesti ennen kuin vaikeudet pääsevät aiheuttamaan haittaa
- opettajille lisää ymmärrystä siitä, että hyvinkin pärjävällä lapsella on oikeus saada koulun tukea
- tiiviimpää kodin ja koulun yhteistyötä, kodin tieto lapsen oppimisesta koulun käyttöön ja kodeille tietoa/keinoja tukea lasta kotona
- ohjaus oppimisen apuvälineiden/digitaalisten työkalujen käyttöön niin, että vanhemmat ovat mukana ja osaavat siten auttaa niiden käyttämisessä myös kotona

Teema 2: Siirtymä perusopetuksesta toiselle asteelle (edustaja Kinnunen)

Tärkeintä tietenkin olisi, että nuori olisi saanut jo perusopetuksessa kaiken tarvitsemansa tuen ja että hänellä siten olisi hyvät lähtökohdat toisen asteen opintoihin. Siis tuen resursseja perusopetukseen!

Tarvitaan (lisäksi):

- asennemuokkausta niin, että opettajat osaavat tukea ja kannustaa lasta/nuorta hakeutumaan itseä kiinnostaviin opintoihin – kuten lukioon – oppimisvaikeudesta riippumatta
- lukitesti ja tuen tarpeen kartoitus heti opintojen alkaessa, jos niitä ei ole aiemmin tehty

- uudessa TUVA-koulutuksessa panostus oppimisen tukeen: viimeistään tässä vaiheessa omien vahvuuksien, itselle luontaisten oppimisen tapojen ja oppimisvaikeuden kompensointikeinojen löytämiseen sekä oppimisen apuvälineiden/digitaalisten työkalujen käyttöön
- yleisesti tiedon ja ymmärryksen lisäämistä oppimisvaikeuksista – kampanjoita, joissa julkisuuden henkilöt ja tavalliset eri aloilla hyvin pärjänneet henkilöt kertoisivat omista oppimisen poluistaan, hyvistä kompensointikeinoistaan sekä ennen kaikkea vahvuuksistaan

Teema 3: Nuorten syrjäytymisen ja oppimisvaikeuksien välinen yhteys (edustaja Honkasalo)

Erityisesti oppimisvaikeuksien osuutta ei ole juurikaan tutkittu, mutta useista selvityksistä tiedetään, että oppimisvaikeudet löytyvät usein muiden psykososiaalisten ongelmien ja syrjäytymisen taustalta.

Tämä on teema, jota pitäisi ehdottomasti tutkia. Oppimisvaikeudet ovat hyvin yleisiä ja niiden vaikutukset moninaisia – ja vaikutusten kustannukset työttömyyden ja muiden sosiaalisten ja myös terveydellisten ongelmien seurauksena suuria. Tutkimusta tarvittaisiin, jotta resurssien kohdentamiselle saataisiin paitsi inhimilliset myös vankemmat taloudelliset perusteet.

Teema 4: Aikuisten oppimisvaikeudet ja te-palvelut (edustaja Kiljunen)

Työvoimaviranomaiset kohtaavat jatkuvasti henkilöitä, joilla on monenlaisia aloitettuja opintoja mutta ei valmista tutkintoa. Useilla opintojen keskeytymisen juurisyynä on oppimisvaikeus. Miten näitä henkilöitä olisi mahdollista tukea ja miten heidän piilossa oleva kyvykkyytensä saataisiin esiin pettymysten kautta kehittyneen ”en osaa” -asenteen takaa?

Tarvitaan:

- erityispedagogista osaamista te-palveluihin
- yksilöllinen, vahvuuksien löytämiseen perustuva ja psykososiaalisten oppimisen esteiden poistamiseen perustuva tuki (esim. Oppimisen olohuone -malli/Erilaisten oppijoiden liitto)
- ohjaus oppimisen apuvälineiden/digitaalisten työkalujen käyttöön

Lisäksi opinnoissa tulee lisätä monikanavaisuutta ja toiminnallisuutta sekä mahdollisuutta osoittaa osaaminen eri tavoin ja muutoin kuin kirjallisesti.

Teema 5: Maahanmuuttajataustaisten oppimisvaikeudet (edustaja Multala)

Erilaisten oppijoiden liitolla on vuonna 2017 perustettu jäsenyhdistys Monikieliset erilaiset oppijat (pj. Anne Nurminen). Yhdistys toteuttaa oppimisvalmennuskursseja maahanmuuttajataustaisille aikuisille (pääasiassa Opintokeskus Siviksen tuella), testaa/selvittää erikielisten (muun kuin suomen- ja ruotsinkielisten oppimisvaikeuksia) ja kouluttaa eri alojen ammattilaisia maahanmuuttajataustaisten henkilöiden oppimisvaikeuksien tunnistamisessa.

Tarvitaan:

- resursseja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden oppimisvaikeuksien tunnistamiseen ja tukemiseen
- suomen ja ruotsin kielen opetusta, joka ottaa huomioon oppimisvaikeuden (tämänhetkinen kouluissa sovellettava ”kielitietoinen opetus” tai aikuisten kotouttamiskoulutuksessa toteutettava kielenopetus ei riitä, jos oppimisessa on erityisiä haasteista)
- maahanmuuttajataustaisia asiantuntijoita ja kokemusasiantuntijoita, jotka voivat edistää tiedon ja ymmärryksen lisäämistä ja vaikuttaa asenteisiin maahanmuuttajayhteisöissä

Dateron ja Erilaisten oppijoiden liiton käsitys siitä, mikä olisi tärkein seuraava askel vaikuttamisessa:

Tulee perustaa maakunnalliset osaamiskeskukset (sote-alueilla Tikoteekit), jotka antavat tietoa, ohjaavat asiakkaita oppimisen apuvälineiden/digitaalisten työkalujen käytössä sekä kouluttavat alueen ammattihenkilöstöä. Nämä olisivat resurssikeskuksia, joihin alueen toimijat mm. opetuksen eri asteilta sekä työllisyys- ja sosiaalitoimesta voivat ohjata asiakkaitaan.